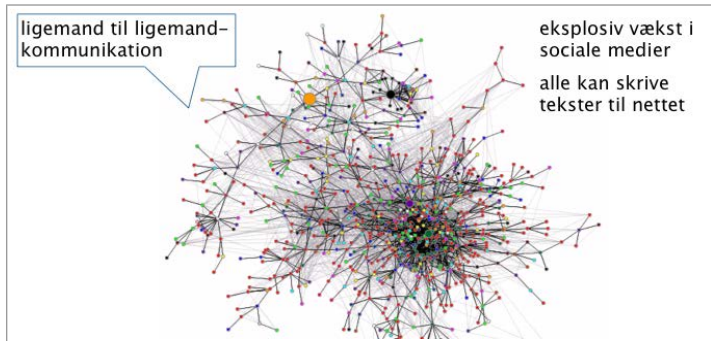

Hvad sker der med dansk skriftsprog på internettet?

Af [Dorthe Duncker](#) 21. januar 2010 • I kategorien [skriftsprog](#) •

En stadig større del af de tekster som offentliggøres og læses på internettet, er skrevet af ikkeprofessionelle skribenter, og tekster af professionelle og ikkeprofessionelle optræder mellem hinanden.

I forhold til skriftsproget repræsenterer denne udvikling en helt ny situation. Tidligere kunne almindelige mennesker ikke i samme omfang læse andre almindelige menneskers tekster. Massemediernes massepublicerede tekster var skrevet af folk som levede af at skrive, men nu kan alle læse hvad alle skriver. I stedet for massemedier har vi fået en masse medier, og de ændrede skribentmønstre som dette fører med sig, får konsekvenser for den måde dansk skriftsprog kommer til at udvikle sig på.

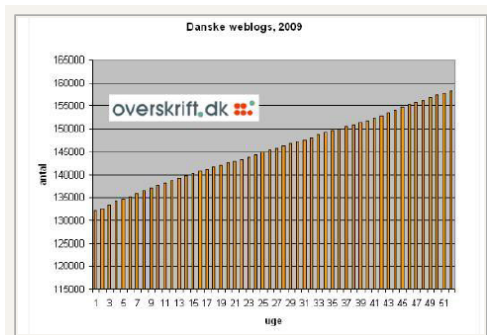
Hvert øjeblik kommer der nye tekster på internettet, mængden af tekster vokser eksponentielt, blogindlæg, wikies, statusopdateringer på Facebook, artikler i avisernes elektroniske arkiver, nye hjemmesidetekster – alle mulige slags tekster.

I Norden [brugte](#) befolkningerne i 2007 dobbelt så lang tid på internettet som de brugte på at læse avis.

Alle kan skrive til nettet i dag, og flere og flere gør det. Fra 2008 til 2009 er der en markant stigning i antallet af brugere som har læst eller selv skrevet blogindlæg, og alt taler for at denne tendens vil fortsætte. Ifølge Danmarks Statistik læste 22 % af befolkningen i 2008 [blogs](#) og 9 % skrev blogindlæg; i 2009 var tallene hhv. 33 % og 18 %.

Næsten 2 mio. danskere har en profil på Facebook, der er 70.000 aktive danske blogs (blogget inden for de seneste 3 måneder), og Twitter nåede i løbet af 2009 op på at have 15.000 danske brugere. (<http://blog.overskrift.dk/2009/12/31/den-danske-blogsfoefc3%a6re-ved-udgangen-af-artiet/>)

I 2009 havde 86 % internetadgang hjemmefra, se [her](#), næsten alle har en [mobiltelefon](#) (93 % i 2008), og de fleste mobiltelefoner bliver solgt med indbygget netadgang. Snart har hele befolkningen adgang til internettet uanset hvor de befinder sig.

Væksten i danske blogs i 2009 (Kilde: overskrift.dk)

Skriftlighed og kommunikationsteknologier

Historien viser at hver gang en ny kommunikationsteknologi er blevet indført, har det haft afgørende konsekvenser for skriftligheden. I 1500-tallet betød trykkeskiftet at man ikke længere skulle håndkopiere bøger i ét eksemplar ad gangen, men at mange identiske kopier kunne distribueres til et endnu større antal læsere. Denne udvikling afgjorde skriftnormens stabilisering og undertrykte den samtidige håndskriftnorm som hurtigt blev overgået af tryknormen.

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk

4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

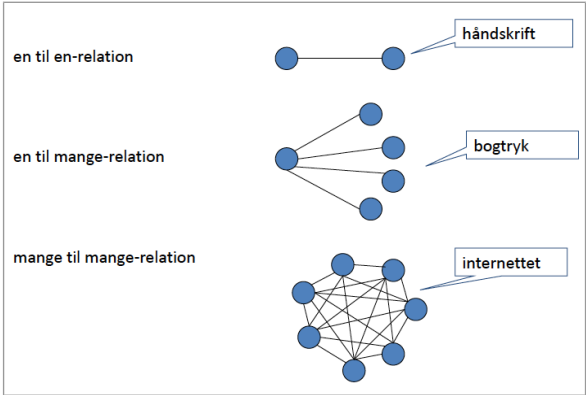
Verdens sprog på Sprog-museet.dk på et større kort

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Monica Scheuer til Jødiske efternavne
jane til Jødiske efternavne
InglêS til Sprogene i Mozambique
Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
Henrik Klindt-Jensen til Ded borrihjolmska måled

Artikler om

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk
Biblen bogstaver børn Danmark **Dansk** Dialekter
engelsk esperanto Formidling fransk identitet
konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk **Ord**
ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

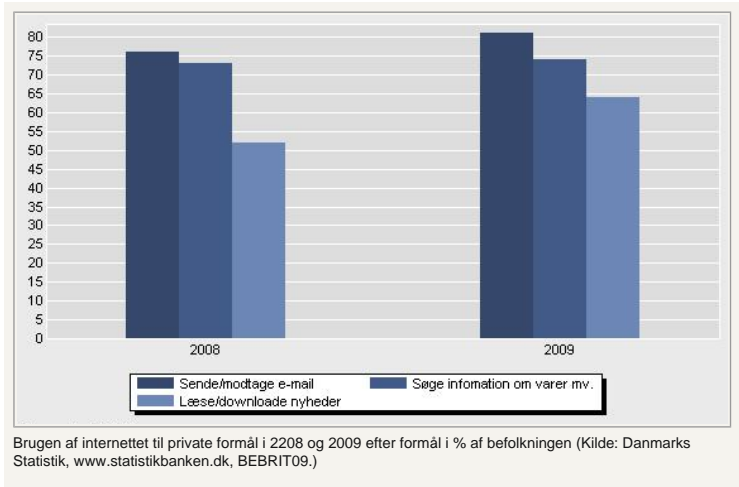

Efter indførelsen af den almindelige skolepligt i 1700- og 1800-tallet steg antallet af personer som kunne læse og skrive dansk, og folk skrev breve til hinanden i hånden. Postvæsenet blev grundlagt allerede i 1600-tallet, men først fra midten af 1800-tallet kom brevpporten ned i et overkommeligt leje, og posten blev bragt til døren. Mange steder var der flere daglige ombæring, og den hyppige private korrespondance havde gode kår.

Denne tendens holdt sig indtil den næste kommunikationsteknologi, telefonen, for alvor slog igennem i de første årtier af det 20. århundrede. Når man kunne tale sammen her og nu, blev behovet for at skrive sammen tilsvarende mindre, og derfor faldt antallet af private breve støt og roligt.

Helt frem til 1990'erne var skriftbilledet domineret af trykte medier, aviser, bøger og magasiner. De tekster man læste, var næsten udelukkende massepublicerede tekster skrevet af professionelle skribenter. Almindelige mennesker så simpelt hen ikke tekster skrevet af ligemænd. Den private korrespondance var reduceret til (fortrykte) fødselsdags- og julekort, en enkelt invitation i ny og næ og det årlige postkort fra udlandsferien. I det offentlige rum så man kun de handelendes skilte i dagligvarebutikkerne og folks krambodsopslag i det lokale supermarked.

Fra midten af 1990'erne ændres dette billede. Internettet, der fra begyndelsen af 1980'erne havde været et ret lukket netværk mellem computere fra forskellige forskningsinstitutioner, vokser voldsomt og får i løbet af 1990'erne mange brugere uden for forskningsmiljøerne, og i samme takt får e-post større udbredelse. Samtidigt bliver mobiltelefoner til mobiltelefoner, og man kan sende små tekster, sms'er, til hinanden via telefonen. Udbredelsen af både e-post og sms betyder at almindelige mennesker begynder at skrive til hinanden igen, ikke på papir denne gang, men på computer og mobiltelefon. – I 2009 brugte hele 81 % af befolkningen e-post til private formål.

Forbløffende hurtigt opstår der nye skriftkonventioner i de nye medier. De personer som indgår i disse kommunikationsprocesser for første gang, har ingen erfaringer at trække på og må derfor – i fællesskab og uden nogen central styring – etablere måder at skrive sammen på som passer til de nye platforme. Mobiltelefonens tastatur er komprimeret og kræver flere tastetryk end på et normalt tastatur, i begyndelsen har telefonerne ikke nogen indbygget ordbog til at gætte ord med, der er kun plads til korte beskeder, og snart opstår en mængde nye rebusagtige forkortelser som breder sig i sms'erne. Den digitale kommunikationsform foregår lige så hurtigt som telefonsamtalen eller ansigt til ansigt-samtalen, men de kommunikerende kommer til at savne at kunne aflytte hinandens tonefald og se hinandens ansigtsudtryk, og de kompenserer både i e-post og sms ved at opfinde nye kombinationer af skilletegn efter punktum, punktum, komma, streg-metoden til illustration af den skrivendes ansigtsudtryk og sindsstemning. Nye brugere, den generation som er vokset op med computer og mobiltelefon, lærer af de kommunikationsnormer som allerede er etableret, og videreudvikler dem i deres egne netværk.

E-post og sms betyder at almindelige mennesker nu producerer meget mere tekst, men denne del af skriftkommunikationen foregår fortsat, som det gamle privatbrev, mellem to personer ad gangen. Der er ikke tale om massekommunikation med én tekst der læses af mange, og indflydelsen på skriftnormen i bred forstand er derfor også tilsvarende begrænset. De nye skriftnormer forbliver fortrinsvis knyttet til de medier de er opstået i (<http://www.dsn.dk/arkiv/nfs/2002-2.htm>)

Fra omkring 2005 tager internettet en ny drejning som reducerer graden af envejskommunikation fra én hjemmesideejers til mange brugere. Sociale medier hvor ligemænd kommunikerer indbyrdes (peer-to-peer), vinder frem i stadig større udstrækning, og ikkeprofessionelle skribenter kan publicere og læse hinandens tekster uden nogen central redaktionel infrastruktur. På nyhedsmediernes blogsider kan læsere, seere og lyttere gå i dialog med

romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogbort Sprogpolitik sprogteknologi svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	
juni 2012	
maj 2012	
april 2012	
marts 2012	
februar 2012	
januar 2012	
december 2011	
november 2011	
oktober 2011	
september 2011	
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	
maj 2009	

journalister og programmedarbejdere, på private blogs og i de mange debatforummer går læsere og skribenter i dialog med hinanden. Det gamle læserbrev opstår i nye sammenhænge i en anderledes og mere spontan variant. På debatsiderne er der typisk en primus inter pares-redaktør som sletter indlæg med anstødeligt indhold, men indlæggenes sproglige form bliver sjældent redigeret.

Konsekvenser af de nye skribentmønstre

Det nye er at en skribentgruppe hvis praksis ikke tidligere har været offentlig tilgængelig, nu har fået direkte adgang til det offentlige rum, og dens medlemmer er blevet deltagere i netværkskommunikationsprocessen. Denne drejning får konsekvenser for udviklingen inden for skriftsprogsnormen i bred forstand. Den handler ikke primært om en eventuel påvirkning fra de sproglige særtræk som nogle af de nye medier har ført med sig (medialektler som sms-sproget), men om praksis inden for normalprosa, blot under ændrede produktionsvilkår. Hertil kommer at de professionelle skribenter på de gamle medier arbejder under et stigende tidspres med krav om samtidig publicering på flere medieplatforme.

Resultatet bliver et langt mere varieret skriftbillede end vi har været vant til. Når det gælder talen, er vi sædvanligvis forberedt på variation og mangfoldighed, vi er forberedt på at folks udtale er forskellig, og at man kan høre hvor de kommer fra, men vi har en forventning om at alle skriver ens. Denne forventning er baseret på erfaring, for de tekster vi førhen har læst i det offentlige rum, har næsten udelukkende været resultater af massekommunikation fra en skribent til mange læsere. Og netop massekommunikationens en til mange-relation har en stærkt homogeniserende effekt på skriften. Det modsatte er tilfældet med de aktuelle mange til mange-relationer, her kommer mange til at læse og påvirkes af mange forskellige slags dansk på skrift. Og det er nyt.

De interaktionelle betingelser for skriften kommer hermed mere og mere til at ligne dem der gælder for talen, og det åbner mulighed for at de dynamikker vi ellers kun har kendt fra talen, kan begynde at virke i skriften også. Ikke nødvendigvis sådan at skriften i højere grad kommer til at gengive talen. Vi må forudse at skriften kan komme til at forandre sig pga. de skrivendes *skriftlige* interaktion, og ikke (alene) som en afspejling af udtalemæssig mangfoldighed.

Dorthe Duncker, Lektor

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Kbh Uni

Formand for [Dansk Sprognævn](#)

Læs også:

1. [Google Books – Et udkast til et nyt bibliotek](#) <http://books.google.dk> Den amerikanske bog- og kulturhistoriker Robert Darnton skrev i en artikel i 2008, at skriftkulturen har ændret sig med en hastighed, som kan tage vejret fra én: 4.300 år...
2. [Sprog på spring – DR som sprogbevarer og sprogudvikler](#) Danmarks Radios 2. sprogsymposium den 5. oktober 2009 Marianne Rathje og Anne Kjærgaard fremlægger Dansk Sprognævn's undersøgelse af sproget i Danmarks Radio. (Foto: Jørgen Christian Wind Nielsen) Det var ikke...
3. [En e-bog er en ny slags bog!](#) Apples chef, Steve Jobs, viser firmaets e-læser, iPad, frem. (Foto: Wikimedia) Bogen som medie går tilbage til skriftrullen og andre medier, som kan rumme en større mængde tekst. Det vi...
4. [Ordbog over Dansk Tegnsprog i fare for at lukke](#) Ordbog over Dansk Tegnsprog er i fare for at blive lukket, såfremt der ikke snarest skaffes midler til den fortsatte drift....

Tagget med: ansigtsudtryk, aviser, biltelefon, blog, bøger, computer, Danmark, Danmarks Statistik, digital, e-post, envejskommunikation, Facebook, forkortelser, forskning, generation, håndskrift, hjemmesider, interaktion, internet, journalister, julekort, komma, kommunikation, konventioner, kopiere, korrespondence, læse, læserbrev, magasiner, massemedier, medialekt, Medier, mobiltelefon, netværk, Norden, papir, post, postvæsenet, professionel, publicere, punktum, skilletegn, skilte, skriftsprog, skrive, sms, sociale medier, sprogteknologi, tastatur, tekster, telefon, tonefald, tryk, Twitter, Udtale, wiki

1 kommentar

Jørgen Christian Wind Nielsen

23. januar 2010 • 17:38

Bemærk at Modersmål-Selskabet holder debattmøde om dette emne: Dansk og digitalt, den 21. februar 2010.

Traditionelt beskyldes unge for at skrive primitivt, sjusket og ukorrekt. Samtidig er de fleste unge i deres kommunikation med jævnaldrende yderst sprogkompetente. Sms'en er et nyt medie og dermed fri for mange af de normer og konventioner, som præger de gamle traditionelle kommunikationsformer. Det nye medie inspirerer og udfordrer de unge, og de leger sig frem til nye måder at kommunikere på. Ud fra eksempler på unges sms'er vil foredraget fremhæve de kvaliteter og styrker de unge viser i deres daglige mobilkommunikation. Det fremhæves hvilken rolle sms'en spiller i hverdagen med vennerne og for udviklingen af sociale kompetencer og kommunikationsfærdigheder. Men hvordan spiller de unges dansk på nettet sammen med de ældres dansk på tryk? Vær med til at diskutere udviklingen af dansk på nettet i forhold til dansk på tryk med Ditte Laursen /www.dittelaursen.dk/ Den 21. februar er den internationale modersmåldag, men vi markerer dagen med et medlemsmøde den 18. februar.

Dato: torsdag 18. februar 2010, Tidspunkt: Kl. 17.00-19.00

Sted: Forbundet Kommunikation og Sprog, Hauser Plads 20, 3. sal, 1127 København K

Svar

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.